

Impatiens glandulifera

Synonyma: *Balsamina glandulifera*, *Balsamina roylei*

České jméno: netýkavka žláznatá, netýkavka Royleova

Anglické jméno: Himalayan balsam

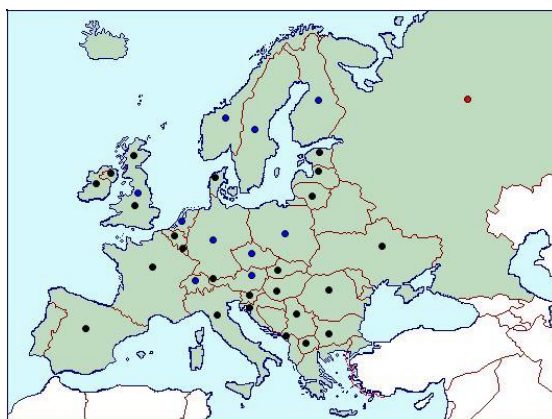
Čeleď: *Balsaminaceae*

Obr. 1 Netýkavka žláznatá. Foto: Tomáš Görner

Původ: Západní Himálaj (severní Indie od Kašmíru po Garhwal a Pákistán). Zde roste podél říčních břehů, na vlhkých otevřených místech v lesích a na narušovaných stanovištích v nadm. výškách 1600 – 4300 m.

Sekundární rozšíření: Prvně zmiňovaná z Velké Británie roku 1839. Již o 15 let později hlášeno její zplaňování, dnes v 35 evropských zemích. Invazní je i v Severní Americe (10 států USA, 8 kanadských provincií), vyskytuje se i na Novém Zélandu.

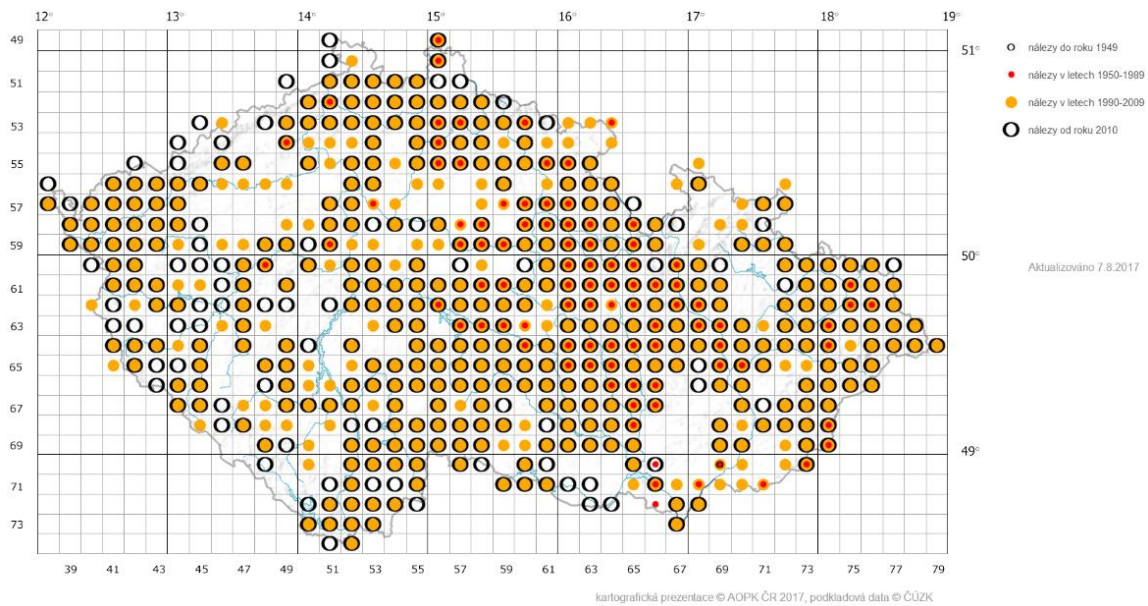

● Plošné rozšíření ● Lokální rozšíření ● Přítomen (bez bližších inf.) ● Ojedinelý výskyt

Obr. 2 Netýkavka žláznatá v Evropě (<http://www.cabi.org>)

Rozšíření v ČR: Zprávy o prvním pěstování z roku 1846 (zámecká zahrada v Červeném Hrádku u Jirkova). První zplanění dokumentováno roku 1896 v Kunraticích u Litoměřic, o 7

let později též na březích Jizery u Turnova. Dnes se vyskytuje prakticky na celém území ČR s výjimkou horských poloh a území bez vodních toků.

Obr.3 Výskyt netýkavky žláznaté v ČR – nálezová databáze AOPK ČR

Cesty zavlečení: Netýkavka byla zavlečena do svého nepůvodního areálu jako okrasná rostlina. Z míst pěstování se postupně a snadno šíří do okolí, zejména podél vodních toků. Též je oblíbena mezi včelaři.

Popis: Jednoletá bylina dosahující téměř třímetrové výšky. Kořeny maximálně 15 – 20 cm dlouhé, spirálovitě zatočené, u báze stonku ztlustlé. Lodyha je dutá, ve spodní části až 5 cm široká, může být větvená. Bývá narůžověle zbarvená a lysá. V místech větvení mohou být žláznaté, prstům podobné palisty – odtud druhové jméno. Listy vstřícné nebo v přeslenu po třech, podlouhlé, kopinaté až eliptické. Povrch je lesklý, s narůžovělým žilkováním, délka 6 – 15 cm, řapíky 2 – 5 cm, okraje čepele ostře zubaté. Květy jsou dvoustranně souměrné, jednotlivé či v malých skupinkách, barvy narůžovělé až fialové. Rostliny výrazně sladce voní. Kvete od července do října. Plodem jsou zhruba 2 cm dlouhé tobolky, které v době zralosti vystřelují 4 – 7 mm velká semena proměnlivé barvy (od bílé přes hnědou až po černou). Rostliny nejraději osidlují břehy řek a vlhké nivy, kde vytváří trvalé a souvislé porosty. V posledních letech se z vlhkých stanovišť šíří i na sušší místa.

Obr.4 Detail květu. Foto: Tomáš Görner

Obr. 5 Plodem jsou tobolky. Foto: Tomáš Görner

Obr.6 Mělký kořenový systém. Foto: Tomáš Görner

Možnosti záměny: Nepravděpodobné. Domácí netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*) a zavlečená netýkavka malokvětá (*I. parviflora*) jsou výrazně menší a kvetou žlutě. Na lesních světlinách lze pozorovat porosty fialově kvetoucích vrbovek úzkolistých (*Epilobium angustifolium*), s netýkavkou žláznatou si je lze splést jen na větší vzdálenost, při bližším přiblížení je záměna vzhledem k odlišnému habitu (tvaru listů, květů) nepravděpodobná.

Obr. 7 Netýkavka nedůtklivá
Foto: Lenka Šoltysová, Fotoarchiv AOPK ČR

Obr. 8 Netýkavka malokvětá
Foto: Tomáš Görner

Obr. 9 Vrbovka úzkolistá. Foto: Tomáš Görner

Riziko: Netýkavka mění vzhled říčních břehů, kde tvoří souvislé porosty. Podporuje erozi půdy, neboť její kořenový systém je velmi mělký. Má relativně malý vliv na druhovou bohatost původního společenstva což je způsobeno tím, že nahrazuje původní dominantu. Další rizika jsou spojena s přetahováním opylovačů původním druhům rostlin a z toho jejich nižší produkci semen.

Likvidace: Vzhledem k mělkému kořenovému systému se rostliny snadno vytrhávají, tudíž nejlepší je mechanická likvidace. Chemické metody díky časté bezprostřední blízkosti vodních toků využitelné příliš nejsou. Vždy je nutné likvidovat z celého povodí nebo se za nedlouho objeví rostliny zas. Vytrženou rostlinu ideálně zlomit, aby znovu nezakořenila, protože vykazuje vysokou schopnost regenerace a je schopna zakořenit z kolének. V případě kosení je nutné utínat rostliny u země, aby neregenerovaly. Zásahy je nutné provádět v období prvních květů, aby se již netvořila semena. Detaily likvidace jsou ve Standardu AOPK ČR SPPK D 02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (<https://standardy.nature.cz/seznam-standardu/>).

Zdroje:

Mlíkovský J., Stýblo P., eds., 2006. Nepůvodní druhy fauny a flóry ČR, ČSOP Praha, 496 pp.
Nentwig W. (ed.) 2014. Nevítaní vetřelci – Invazní rostliny a živočichové v Evropě, Academia Praha, 247 pp.
Skálová H., Čuda J. 2014. Invaze netýkavky žláznaté v České republice. Živa 6/2014. 271 – 273.
SPPK D 02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin, AOPK ČR Praha 2016
<http://www.cabi.org/isc/datasheet/28766>

Autor: Tomáš Görner, AOPK ČR (tomas.gorner@nature.cz)

Vytvořeno: 8. 8. 2017